

Sygn. akt VIII U 473/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Elżbieta Trybulec-Czernek

Protokolant: st.sekr. sądowy Barbara Urmańska

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2013 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy G. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek odwołania G. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 28 stycznia 2013 r. nr (...)

oddala odwołanie

/na oryginale właściwy podpis/

Sygn. akt VIII U 473/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 stycznia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu G. K. (1) prawa do renty rodzinnej po zmarłej G. K. (2). W uzasadnieniu wskazano, iż brak jest podstaw do przyznania renty albowiem niedostatecznie został udokumentowany warunek istnienia wspólności małżeńskiej i prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony, zarzucając błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy mające istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia poprzez przyjęcie, że skarżący i jego zmarła małżonka nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego i nie mieli wspólności małżeńskiej, podczas gdy oboje zamieszkiwali w lokalu przy ul. (...) w G., z tym że zmarła małżonka była tam zameldowana, a ubezpieczony nie. Ubezpieczony wniósł o zmianę decyzji i przyznanie prawa do renty.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powołując się na argumenty zawarte w zaskarżonej decyzji; dodatkowo wskazał, że ubezpieczony mieszkał przy ul. (...) w G.; z wnioskiem o wypłatę zasiłku pogrzebowego po zmarłej matce wystąpiła córka M. K.; G. K. (2) w odwołaniu od decyzji odmownej ZUS w sprawie VIII

U 11236/06 podała, że mieszka z synem; opiekunem prawnym całkowicie ubezwłasnowolnionego T. A. ustanowiono M. K. , następnie J. R..

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

G. K. (2), urodziła się (...) r. i zmarła (...) roku. G. K. (2) miała dziecko pozamałżeńskie – T. A. urodzonego w dniu (...) w G.. W dniu (...) roku w G. ubezpieczony G. K. (1) zawarł związek małżeński z G. K. (2). Z małżeństwa tego pochodzi jedno dziecko – M. K., która urodziła się w dniu (...) r. w G. .

/okoliczności bezsporne, potwierdzone dowodami: odpis skrócony aktu zgonu – k. 178 akt rentowych ZUS, odpis skrócony aktu małżeństwa – k. 9 akt rentowych ZUS, odpis skrócony aktu urodzenia nr (...) USC w G.-k. 8 plik I akt ubez., odpis skrócony aktu urodzenia nr (...) USC w G.– k. 9 plik I akt rentowych ZUS/

G. K. (2) miała ustalone prawo do emerytury od dnia 03 lipca 1995 r. na mocy decyzji ZUS oddział w G. z dnia 14 czerwca 1995 r.

/dowód: decyzja – k.29 plik I akt ubez./

Małżonkowie G. i G. K. (1) nie zamieszkiwali razem stale i nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego w chwili śmierci G. K. (2). G. K. (2) od 1995 r. mieszkała z niepełnosprawnym synem T. A. w mieszkaniu przy ul. (...) w G., początkowo również z matką M. A. do dnia jej śmierci w 2006 r. G. K. (1) mieszkał od 1995 r. i nadal mieszka ze swoją matką przy ul. (...) w G., gdzie był zameldowany. G. K. (1) bywał w mieszkaniu przy ul. (...) w G., odwiedzając małżonkę i pasierbą T. A., lecz w powyższym lokalu nie znajdowało się jego centrum życiowe. Małżonkowie nie mieli wspólnego rachunku bankowego.

/dowód: odwołanie z dnia 24.01.2007 r., -k.164 plik II akt ubez., wniosek o wypłatę zasiłku pogrzebowego-k.176 akt ubez., pismo do Dyrektora ZUS-k.47-plik I akt ubez. G. K. (2), pismo (...) -k.54 plik I akt ubez. G. K. (2), zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego-k.101 plik I akt ubez. G. K. (2), oświadczenie z dn. 03.01.2013 r. i z dnia 17.01.2013 r. -k.6 i k.12 plik V akt ubez.,/

T. A. od urodzenia jest chory na mózgowie porażenie dziecięce i z tego tytułu został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy trwale. Uprawniony jest do renty rodzinnej po zmarłej opiekunce prawnej- babci M. A. na stałe i do renty socjalnej.

/dowód: decyzja z dn. 17.10.2006 r. i z dn. 20.10.2006 r. , orzeczenie lekarza orzecznika ZUS -k.20, 27 , 32 plik VI akt ubez.

Sąd Rejonowy w Gdyni postanowieniem z dnia 27.03.1997 r. w sprawie III RNsm 135/97 ograniczył władzę rodzicielską G. K. (2) nad małoletnim wówczas T. A. poprzez umieszczenie go w rodzinie zastępczej w osobie babci M. A. . Postanowieniem z dnia 1 grudnia 2009 r. Sadu Rejonowego Gdyni Wydział III Rodziny i Nieletnich sygn. akt III RNs 480/09 opiekunem prawnym całkowicie ubezwłasnowolnionego T. A. ustanowiono M. K., a następnie J. R..

/dowód: postanowienie SR w Gdyni z dn. 01.12.2009 r.-k. 66 plik VI akt ubez. , postanowienie SR w Gdyni z dn. 27.03.1997 r.-k.12 plik III akt ubez., zaświadczenie z dn. 27.05.2011 r.-akta ubez. T. A. nr (...)

G. K. (1), ur. w dniu (...), złożył w dniu 03 stycznia 2013 r. wniosek o przyznanie renty rodzinnej po zmarłej małżonce G. K. (2).

Zaskarżoną decyzją z dnia 28 stycznia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu prawa do renty rodzinnej stwierdzając brak podstaw do jej przyznania.

G. K. (1) złożył odwołanie od powyższej decyzji.

/dowód: wniosek-k.1 plik V akt ubez. , decyzja ZUS-k.13 plik V akt ubez. , odwołanie-k.3 akt sprawy/

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Ustalając stan faktyczny w przedmiotowej sprawie Sąd oparł się przede wszystkim na dowodach z dokumentów, wymienionych w powyższych ustaleniach stanu faktycznego, w tym w szczególności dokumentacji rentowej ZUS dotyczącej zmarłej G. K. (2), T. A. i G. K. (1). Żadna ze stron nie kwestionowała wiarygodności tych dokumentów, wobec czego, w ocenie Sądu, brak było podstaw, aby odmówić im mocy dowodowej.

Sąd, czyniąc ustalenia faktyczne, nie dał wiary przesłuchanym w charakterze świadków T. K. i W. L. w zakresie w jakim podały, że ubezpieczony od 1995 r. zamieszkiwał stale z żoną G. K. (2) pod adresem przy ul. (...) w G. do chwili jej śmierci albowiem zeznania te były niespójne i sprzeczne z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym uznanym za wiarygodny.

Sąd odmówił przymiotu wiarygodności zeznaniom ubezpieczonego w całości z uwagi na ich niekonsekwencję , sprzeczność wewnętrzną i z pozostałym obiektywnym materiałem dowodowym .

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle poczynionych ustaleń faktycznych, odwołanie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 65 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2009, 153, poz. 1227 ze zm.) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy.

Na zasadzie art. 67 ust. 1 pkt 1 i 3 tejże ustawy, do renty rodzinnej uprawnione są dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione, a także małżonek wdowa i wdowiec.

W myśl art. 70. ust 1. Wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

1) w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy albo

2) wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym mężu, które nie osiągnęło 16 lat, a jeżeli kształci się w szkole - 18 lat życia, lub jeżeli sprawuje pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej.

2. Prawo do renty rodzinnej nabywa również wdowa, która osiągnęła wiek 50 lat lub stała się niezdolna do pracy po śmierci męża, nie później jednak niż w ciągu 5 lat od jego śmierci lub od zaprzestania wychowywania osób wymienionych w ust. 1 pkt 2.

3. Małżonka rozwiedziona lub wdowa, która do dnia śmierci męża nie pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli oprócz spełnienia warunków określonych w ust. 1 lub 2 miała w dniu śmierci męża prawo do alimentów z jego strony ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

4. Wdowa niespełniająca warunków do renty rodzinnej określonych w ust. 1 lub 2 i niemająca niezbędnych źródeł utrzymania ma prawo do okresowej renty rodzinnej:

1) przez okres jednego roku od chwili śmierci męża;

2) w okresie uczestniczenia w zorganizowanym szkoleniu mającym na celu uzyskanie kwalifikacji do wykonywania pracy zarobkowej, nie dłużej jednak niż przez 2 lata od chwili śmierci męża.

5. Przepisy ust. 1-4 stosuje się odpowiednio do wdowca.

W sprawie niespornym było to, że ubezpieczony G. K. (1) jest osobą uprawnioną do ubiegania się o prawo do renty rodzinnej po zmarłej w dniu (...) małżonce G. K. (2). Poza sporem było również to, że zmarła w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury, jak i to, że ubezpieczony osiągnął w chwili jej śmierci wiek 50 lat. Oceny wymagała zatem kwestia spełnienia przez niego pozostałej przesłanki, mianowicie czy do dnia śmierci żony pozostawał z nią we wspólności małżeńskiej. Bezspornym jest przy tym, że nie miał w dniu śmierci żony prawa do alimentów z jej strony ustalonych wyrokiem lub ugodą sądową.

Należy wskazać, iż zgodnie z przeważającą linią orzecznictwa wspólność małżeńska w rozumieniu art. 70 ust 3 w/wym. ustawy odpowiada wspólnemu pożyciu na podstawie przepisów prawa rodzinnego (tak m.in. B. Wagner, Glosa do wyr. SA w Gdańsku z 13.1.1995 r., III AUR 1179/94, s. 37 oraz I. Jędrasik-Jankowska, Ubezpieczenie, s. 142). Tak więc wspólność małżeńska musi być wspólnością faktyczną, kładąc nacisk na wspólne zamieszkiwanie i prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego, wspólne pożycie, wierność i pomoc we współdziałaniu dla dobra założonej przez siebie rodziny (por. wyr. SN z 6.3.1997 r., II UKN 17/97, OSNAPiUS 1997, Nr 23, poz. 477) czy też na badanie rzeczywistej wspólności małżeńskiej z uwzględnieniem motywacji uczuciowej zachowań małżonków (por. wyr. SN z 23.5.2000 r., II UKN 552/99, OSNAPiUS 2001, Nr 22, poz. 673). Ewentualne wątpliwości w zakresie wykładni pojęcia „wspólność małżeńska” zostały rozstrzygnięte ostatecznie uchwałą składu 7 sędziów SN z 26.10.2006 r. (III UZP 3/06, OSNP 2007, Nr 9-10, poz. 138), w której SN stwierdził, że warunkiem nabycia prawa do renty rodzinnej przez wdowę (wdowca) jest - poza spełnieniem przesłanek określonych w art. 70 ust. 1 i 2 EmRentyFUSU - pozostawanie przez małżonków do dnia śmierci jednego z nich w stanie faktycznej wspólności małżeńskiej, a ciężar dowodu niepozostawania w tej wspólności spoczywa na organie rentowym (szerzej zob.: E. Maniewska, Wdowia, s. 39-41 oraz Z. Myszka, Dylematy, s. 451-465). A zatem istnienie małżeńskiej wspólności majątkowej (art. 31 KRO), czyli brak rozdzielności majątkowej wprowadzonej umownie lub sądownie, nie wystarcza do przyjęcia, że małżonkowie pozostawali ze sobą we wspólności małżeńskiej (por. wyr. SN z 20.5.1997 r., II UKN 122/97, OSNAPiUS 1998, Nr 6, poz. 189; wyr. SN z 13.6.1997 r., II UKN 197/97, OSNAPiUS 1998, Nr 10, poz. 309; wyr. SN z 8.1.1999 r., II UKN 320/98, OSNAPiUS 2000, Nr 5, poz. 191; czy też wyr. SN z 3.12.2004 r., II UK 78/04, OSNP 2005, Nr 12, poz. 179).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że spór zogniskował się wokół tego, czy małżonkowie K. prowadzili wspólne gospodarstwo domowe, wspólnie zamieszkując, pozostając we wspólnym pożyciu i współdziałając dla dobra założonej przez siebie rodziny.

Zdaniem Sądu Okręgowego, przeprowadzone postępowanie dowodowe nie dało podstawy do przyjęcia, iż ubezpieczony stale zamieszkiwał z małżonką i prowadził z nią wspólne gospodarstwo domowe do chwili jej śmierci, w szczególności ubezpieczony nie dostarczył jednoznacznych i wiarygodnych dowodów na potwierdzenie tej okoliczności.

Przeciwko powyższemu świadczy treść odwołania G. K. (2) do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń społecznych w sprawie o prawo do dodatku pielęgnacyjnego o sygn. akt VIII U 11236/06 z dnia 24 stycznia 2007 r., w którym napisała, że „jestem zdesperowana, znikąd nie mam pomocy. Mieszkam z synem, który choruje na mózgową porażenie dziecięcą”, a zatem należy domniemywać, że nie zamieszkiwała w tym okresie z mężem G.. Powyższe świadczy również o braku wspólnego pożycia i pomocy ze strony ubezpieczonego dla małżonki, co leży u podstaw wykładni pojęcia wspólności małżeńskiej, o której mowa w wyżej cytowanym przepisie. Generalnie analiza akt rentowych, w tym pism kierowanych przez G. K. (2) do organu rentowego, niesie wnioski, że w ostatnich latach przed śmiercią mieszkała sama z niepełnosprawnym synem i nie mogła liczyć na pomoc innych osób w zmaganiu się z dolegliwościami zdrowotnymi. Z materiału dowodowego nie wynika również, że G. K. (1) pomagał finansowo żonie i pasierbowi, na co wskazywał zeznając przed Sądem.

Fakt osobnego zamieszkiwania małżonków od chwili przeprowadzki z J. do G. w 1995 r. potwierdza również treść pisma do Dyrektora ZUS z dnia 31.01.1996 r., w którym G. K. (2) wskazuje, że „z uwagi na warunki mieszkaniowe mieszka z synem T. u matki, a mąż z ich córką u swojej matki”.

W ocenie Sądu, za brakiem wspólności małżeńskiej w rozumieniu art. 70 ust 3 w/wym. ustawy przemawia fakt zgłoszenia we wrześniu 2005 r. przez G. K. (2) do ubezpieczenia zdrowotnego męża jako członka rodziny emerytki z podaniem jego miejsca zamieszkania przy ul. (...) w G..

Sąd zwrócił również uwagę na okoliczność, iż na skutek ograniczenia G. K. (2) władzy rodzicielskiej nad małoletnim niepełnosprawnym synem rodziną zastępczą została ustanowiona jego babcia –M. A.. Podobnie opiekunem prawnym całkowicie ubezwłasnowolnionego T. A. została M. K. , a następnie J. R.. Powyższe okoliczności świadczą o tym , że G. K. (1) nie opiekował się swoim pasierbem, z którym rzekomo stale zamieszkiwał, oraz pośrednio o braku bliskiej więzi małżeńskiej pomiędzy nim a żoną. Należy również wspomnieć, że z wnioskiem o wypłatę zasiłku pogrzebowego po zmarłej w dniu (...) G. K. (2) wystąpiła jej córka M. K..

Dochodząc do przekonania, iż G. i G. K. (1) nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego, Sąd uznał zeznania przesłuchanych w sprawie świadków T. K. i W. L. za niewiarygodne. Świadkowie zeznali, że ubezpieczony od 1995 r. ,tj.: od powrotu z J., stale zamieszkiwał w lokalu przy ul. (...) i widziały go „praktycznie codziennie”, jednakże nie potrafiły odpowiedzieć na pytanie Sądu czy zmarła G. K. (2) mieszkała sama z synem i w jakich okresach, co stoi w sprzeczności z jednoznacznym stwierdzeniem przez nie , że ubezpieczony stale zamieszkiwał z żoną do chwili jej śmierci. Sąd zatem nie dał wiary zeznaniom przesłuchanych świadków albowiem, w ocenie Sądu, świadkowie starali się przedstawić sytuację ubezpieczonego w sposób korzystny dla niego .

Nadmienić należy, że oprócz dowodu z zeznań świadków ubezpieczony nie przedstawił żadnych innych dowodów na potwierdzenie spornych okoliczności.

Biorąc pod uwagę zeznania samego ubezpieczonego Sąd zważył, iż są one sprzeczne z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, któremu Sąd dał wiarę –omówionym powyżej. Ubezpieczony początkowo oświadczył w postępowaniu przed organem rentowym oraz zeznał na rozprawie przed Sądem, iż zamieszkiwał stale od 1995 r. z żoną pod wspólnym adresem przy ul. (...) w G. do chwili jej śmierci. Wskazać należy, że powyższe jest niezgodne z jego oświadczeniem z dnia 17.01.2013 r. złożonym przed organem rentowym pod groźbą odpowiedzialności karnej, że „ze względu na wiek i stan zdrowia teściowej i jego matki każde z nich pozostawało przy rodzicach. Z chwilą śmierci teściowej (przyp. - w 2006 r.) zamieszkał z żoną i prowadził z nią wspólne gospodarstwo domowe.” Zeznając przed Sądem zmienił stanowisko i podał, że faktycznie przebywał (w tym nocował) zarówno w mieszkaniu przy ul. (...) z matką , która wymagała opieki, jak i w lokalu przy ul. (...), co zdaniem Sądu tym bardziej świadczy o tym, że nie zamieszkiwał stale z żoną , jak i nie prowadził z nią wspólnego gospodarstwa domowego. Ponadto ubezpieczony zeznał, że posiadał wspólne konto z małżonką , następnie , że nie mieli wspólnego konta. Biorąc pod uwagę powyższe, jak i materiał dowodowy z dokumentów, Sąd odmówił zeznaniom ubezpieczonego przymiotu wiarygodności w całości.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzając, że ubezpieczony i jego żona nie pozostawali w faktycznej wspólności małżeńskiej, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz powołanych wyżej przepisów, oddalił wniesione przez wnioskodawcę odwołanie.

SSR del. Elżbieta Trybulec -Czernek